

СТО ПЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТО ЗАСЕДАНИЕ

София, четвъртък, 20 юни 1991 г.

(Открито в 10 ч. и 15 м.)

Председателствували: заместник-председателят Иван Глушков

Секретар: Иван Хараламбиев.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звъни): Господа, има необходимия кворум. Заседание се открива.

Уважаеми колеги, проектът за дневен ред за днешното заседание ви е раздаден.

1. Второ четене на проекта за Конституция на Република България.

2. Първо четене на законопроекта за актуализиране на държавния бюджет на Република България за 1991 г.

3. Отговори на актуални въпроси.

Има ли някакви предложения? Преди това искам да ви обърна внимание, че на сутрешното заседание и на следобедното заседание до почивката, т.е. до 17,30 ч. ще продължим с второто четене на проекта за Конституция на Република България. След почивката един час е определен за законопроекта за актуализиране на държавния бюджет на Република България за 1991 г. и половин час за отговори на актуални въпроси. Тоест, времето е разпределено.

Имате думата.

ВАСИЛ НИКОЛОВ: Предлагам в дневния ред да остане само точка първа. (Ръкопляскания) Няма нужда да се обосновавам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Искам веднага да отговоря, че трябва да остане и точката отговори на актуални

въпроси. Тя ще отнеме половин час най-много. Има много въпроси. Това е така нареченият парламентарен контрол и няма да загубим много време, още повече, че целият ден ще работим по Конституцията.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Благодаря Ви, господин председателстващ. Аз искам да направя конкретно предложение по дневния ред, но, първо, възразявам срещу направеното предложение. Смятам, че въпреки приоритета, който имаме, и голямото време, което отделяме за работа по Конституцията, задължително трябва да приемем в кратки срокове и държавния бюджет. Мисля, че не е необходимо да се аргументирам. Тоест, този пункт подкрепям да останат точките така, както са предложени от Бюрото.

Конкретното ми предложение е за нова точка в дневния ред - точка трета, след разглеждането на бюджета и преди отговора на актуални въпроси. Това предложение аз съм направил съгласно Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, с писмено предложение в надлежния срок - вчера. Това, което предлагам като точка, е Закон за изменение и допълнение на Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи. Съответният законопроект е внесен от мен на 10 май. Законно установеният срок за обсъждане на този законопроект, предвиден в правилника за обсъждане от комисиите, е изтекъл в петък, още на 7 юни, и следователно, пак съгласно Правилника, този законопроект трябва да постъпи в пленарната зала, за да бъде обсъден и съответно приет или отхвърлен.

Накратко ще аргументирам предложението си. Предложеният от мен законопроект...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Иванов, ~~може~~ без аргументация. Вашето предложение е известно. Аз ще дам кратко обяснение във връзка с това предложение.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Аз все пак искам да се аргументирам, също така съгласно...

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не искаме да слушаме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Вижте, когато обсъждаме предложението, ще се аргументирате. Известно е предложението, което Вие направихте.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Предложението може би, но аргументацията ми не е известна, господин председател.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Именно, ще се аргументирате, когато влезе като точка в дневния ред, ще имате думата пръв.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Тогава аз ще аргументирам по същество предложението законопроект, а сега искам да аргументирам предложението си за неговото включване в дневния ред. Това са съвършено различни неща.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Добре, моля Ви с две изречения.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Известно е, че в момента се водят дискусии по различни предложения за изменения и допълнения на Закона за земята. Аз не бих желал законопроектът, който аз съм предложил, да се свързва и да влиза в тези общи обсъждания, тъй като това, което аз предлагам, не е изменение по принципни и съществени неща на законопроекта, а просто изравняване правата на една група български граждани с правата на останалите. Става въпрос именно за уреждане правото на бежанците от Беломорието, чиито земеделски земи са послужили за погасяване на държавен дълг на България. (Реакция на неодобрение в залата)

БОЙКО КОСТОВ (от място): Помним Вашето предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви, мисля, че проблемът е поставен, ясен на народното представителство, ще дам обяснение по въпроса. Благодаря Ви.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Надявам се, че освен обяснението, Вие ще го подложите и на гласуване, съгласно правилника.

Благодаря Ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви.

Има думата господин Ахрянов.

АНГЕЛ АХРЯНОВ: Благодаря Ви, господин председателствуваш. Уважаеми госпожи и господа, преди повече от месец беше сключено споразумение да бъде нормализирано парламентарното съотношение в Комисията за радио и телевизия както в ръководството, така и сред членовете на комисията. Виждам, че не сте доволен, господин Ходжов, но въпреки това ще направя предложението.

Не зная защo това предложение, което доколкото знам, беше разгледано в контактните групи, затъна някъде и не беше поставено на дневен ред в пленарната зала. Много моля, тази точка да влезе в дневния ред. Ако контактните групи не са забравили своето решение, да влезе още днес в дневния ред. Защото в този си вид за мен Комисията за радио и телевизия не е легитимна. И за да няма недоразумения ще кажа, не става дума за колегите, които не присъствуват на пленарните заседания, ~~не~~ работят в комисиите, ~~за~~ за колеги като Леа Коен, която е в Брюксел, за напусналия Петко Симеонов и т.н.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: ↑

Има думата господин Савов.

МИХАИЛ САВОВ: Благодаря господин председателстващ. Уважаеми колеги народни представители! Не е необходимо да се убеждаваме в каква ситуация се намираме ние във връзка с обсъждането на Конституцията. Изхождайки от тази ситуация аз горещо подкрепям предложението до приключване на второ четене на Конституцията да не се занимаваме с никакви други въпроси (ръкопляскания), колкото и важни да са те. След приключване на второ четене на Конституцията, ще степенуваме и ще отдаваме приоритет на важни въпроси. Действително не работят и комисии, нужен е и бюджет, и т.н., и т.н., но преди всичко е нужно приключване на второ четене на Конституцията, ако искате да съществуваме като парламент.

Благодаря ви.

Извинявам се много, засега на питанията могат да се дадат писмени отговори и не е необходимо да слушаме и питаня.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Дами и господа, да преминем към делова работа. Разбира се, хвърлям само една идея, че до 26 юни трябва да приемем Конституцията на второ четене.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Защо до 26 юни?

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: На 27 юни, обръщам се към Бюрото на Народното събрание, да определи ден на 27 и 28 юни определено време, в което да се разискват актуализирани проблеми във връзка

със Закона за собствеността ^{на земята} на земеделските земи, но да ги синте-
тизира Бюрото, а не някоя комисия, тъй като в Бюрото на Народното
събрание има редица направени предложения. И след това да минем
към редовната си работа - бюджет и Закона за екологията в Бъл-
гария.

Благодаря Ви. (Единични ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Захариев,
моля такива предложения да се правят писмено. Вие правите предло-
жение за дневния ред през следващата седмица, а ние говорим
за дневния ред днес. Това, което казахте, можете да го напра-
вите писмено, не е необходимо да губим време за такива предложе-
ния.

Заповядайте, господин Станчев.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Първо, искам да кажа, че аз лично
не мога да приема отпадането на точка "Отговори на актуални
въпроси" и може би някой ще си помисли, че постъпвам съвсем
егоистично, но моите мотиви се свеждат до това, че един от тези
актуални въпроси е към министър Спиrow и министър Черноземски
във връзка с производството и допускането на пазара на радио-
активни детски храни, за които са се появили съобщения в масме-
диите. Аз не искам да ви казвам какво може да означава това,
но във всеки случай липсата на парламентарен контрол може да
доведе до доста страшни последици.

И другото, което искам да кажа, абсурд е да не се
гледа бюджетът. Както искате, така го възприемайте. Ние можем
да се опитваме сега да извиваме ръцете на правителството, не
гледайки бюджета, но така или иначе от този бюджет, първо, зависи
много и, второ, много хора го чакат.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: . Аз мисля,
че тези дебати са достатъчни по дневния ред. Ще дам кратки обя-
снения.

Първо, по отношение предложението на господин Любомир
Иванов. Той е съвършено прав, че е спазил всички необходими
процедури по Правилника за работа на Великото Народно събрание.
И въпреки че Законодателната комисия и Комисията по аграрната
политика и ^{селското стопанство} не са готови да докладват по
този въпрос, аз ще поставя за гласуване на тази точка

като точка в дневния ред.

Що се отнася до предложението на господин Ахрянов, сигурно е така, както казва той - нарушен е балансът в Комисията по радио и телевизия. Тя работи в силно намален състав. Трябва тази комисия да се попълни, но вие знаете, че ние тук имаме един установен принцип във Великото Народно събрание - Контактната група с представители на различните парламентарни сили ⁷⁻¹¹⁻⁸⁸ да се събере и да се уточни, да се допълни съставът на тази комисия и след това да се направи това предложение пред Великото Народно събрание. Бюрото ще има грижата да сезира Контактната група, ако може до един-два дни да се попълни съставът на тази комисия. Но аз се учудвам как при един намален състав, както се изрази господин Ахрянов - нелегитимен състав, беше направено едно предложение преди два дни за решение на Великото Народно събрание.
(Реакция на недоволство в залата)

КЛАРА МАРИНОВА (от място): Не е вярно, че е бил нелегитимен съставът.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Така че нека бъдем точни, когато даваме определения.

При това ^{се} поставям на гласуване дневния ред по точки.

(Господин Николов идва към трибуната, ^ищо председателстващият Иван Глушков не му дава ^{думата}, тъй като се е изказал)

ВАСИЛ НИКОЛОВ: Аз не искам думата по дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Сега обсъждаме дневния ред. След като гласуваме дневния ред, ще имате думата.

Точка първа от дневния ред -

Второ четене на проекта за Конституция на Република България.

Който е съгласен с тази точка, моля да гласува.

При 225 гласували за, 1 - против и 3 - въздържали се точка първа се приема.

Точка втора - Първо четене на законопроекта за актуализиране на държавния бюджет на Република България за 1991 г.

Моля, които са съгласни, да гласуват.

С 59 гласували за, 144 - против, 31 - въздържали се, точка втора се отклонява.

Точка трета - предложението на господин Любомир Иванов ^{за Конституцията и изготвя} за законопроект за изменение и допълнение на Закона за земеделски-те земи.

Гласуваме това предложение като точка от днешния дневен ред. Гласувайте, господа.

33 гласували за, 176 - против, 10 - въздържали се.

Това предложение за точка в дневния ред се отклонява.

И последната точка трета в раздаденото ви предложение за дневен ред - Отговори на актуални въпроси. Още веднъж апелирам тази точка да остане. Тя ще отнеме само половин час. Необходимо е и за нашата общественост, и за съблюдаване на принципите на парламентарния контрол.

Моля, гласувайте за тази точка.

Със 115 гласували за, 104 - против и 23 - въздържали се тази точка също се отклонява.

ДНЕВЕН РЕД:

Второ четене на проекта за Конституция на Република България.

Започваме с точка първа:

ВТОРО ЧЕТЕНЕ НА ПРОЕКТА ЗА КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.

Ще докладва заместник-председателят на Комисията за изработване на проект за Конституция на България госпожа Елена Кирчева. Моля за внимание.

(Възгласи на одобрение в залата)

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): Много е хубава!

ДОКЛАДЧИК ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Уважаеми госпожи и господа народни представители! ←

Комисията за изработване проект за Конституция на България проведе свое разширено заседание във връзка с това, че вчера ние отложихме обсъждането на глава четвърта и пета от Конституцията, отнасящи се за Велико Народно събрание^и за президент, за да можем след това заседание тук пред вас да кажем становището на Комисията за изработване проект за Конституция на България. Аз съм натоварена с тази задача.

Комисията за изработване проект за Конституция на България обсъди различните варианти, предложени във връзка с глава четвърта, наречена "Велико Народно събрание". Това, което основно трябва да кажа пред вас е, че спорен е въпросът дали е целесъобразно съществуването изобщо на институцията "Велико Народно събрание", тъй като неговата основна задача се свежда до изменението на Конституцията. Вариантите, предложени от различни ^{нарсни} представители, са обобщени в няколко групи.

На първо място е първият вариант - да се приеме предлаганата от проекта за Конституция редакция. Вторият вариант - Великото Народно събрание да се състои изцяло от новоизбрани народни представители, т.е., различни от представителите в Обикновеното Народно събрание. Третият вариант е да не съществува Велико Народно събрание, а промените в Конституцията да се извършват от Обикновеното Народно събрание с едно квалифицирано мнозинство например от 3/4. Четвъртият вариант е промените в Конституцията да се извършват от народните представители в Народното събрание плюс едно условно наречено допълнително тяло, което да включва съдиите от Върховния касационен съд и Върховния административен съд, областните управители и бившите президенти. И един последен - пети вариант се състои в това - промените в Конституцията, които засягат основните права и свободи на гражда-

ните, формата на управление и държавното устройство да са в компетенциите на едно Велико Народно събрание, а останалите в кавички наречени по-маловажни изменения да се извършват от Обикновеното Народно събрание с квалифицирано мнозинство. С тези варианти, които изнасям пред вас аз оставям на дискусия основния въпрос: нужно ли е съществуването на едно Велико Народно събрание или е достатъчно съществуването в бъдеще^{то} на нашата държава на Обикновено Народно събрание?

Преди да ви помоля да вземете участие в дискусията по предложените варианти, моля, парламентарният секретар да прочете пред вас постъпилите писмени предложения на депутати във връзка с вариантите, които изложих.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Хараламбиев имате думата.

ИВАН ХАРАЛАМБИЕВ: Първото предложение на господин Красен Станчев, господин Петър Стайков и Иван Иванов. То е относно глава четвърта или "Велико Народно събрание". Предложението е цялата част на този текст да отпадне.

Следващото предложение е на Трифон Георгиев: Великото Народно събрание се състои от народните представители и 160 души народни представители, допълнително избрани.

Предложение на Николай Близнаков по чл. 95: Голямото Народно събрание (Велико Народно събрание) се състои от народните представители в Народното събрание, към които се присъединяват членовете на Министерския съвет, на Висшия съдебен съвет и 100 души, избрани измежду председателите на общинските съвети и кметовете, съгласно Закона за местното самоуправление. Вариант към чл. 95 като се започне от мястото, където се казва: "100 души": сто души, избрани измежду ръководствата на административно-териториалните единици.

Друго предложение също на Николай Близнаков към чл. 96, т. 3: избира президента и вицепрезидента на Републиката.
312.2

Следващото предложение към чл. 99 също от Николай Близнаков, като предложението е също целият текст да отпадне.

Предложение на Иван Драшков: За чл. 102 нова редакция - след приемането на текста за изменение и допълнение на Конституцията от Великото Народно събрание допълнително избраните народни представители за участие в него се разпускат, Народното събрание продължава да изпълнява функциите си.

р. с. ИВАН ДРАШКОВ има предложение към чл. 103, в ал. 1 да се употреби вместо "президент" - "председател". (Неодобрителен шум в залата)

Извинете, но това са предложения по други текстове. С това приключват предложенията, официално направени в писмен вид.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Колеги, по повдигнатия проблем има ли желаещи да вземат отношение? Господин Вълканов, заповядайте.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Уважаеми колеги, искам да взема отношение по това доколко е целесъобразно да се запази Великото Народно събрание като институция на нашата система. Искам да ви уверя, че не свързвам никакви лични амбиции с тази институция. Предложение за Велико Народно събрание беше направено още в проекта на Социалдемократическата партия, в проекта на БЗНС "Н. Петков", в проекта на Радикално-демократическата партия. Следователно това е една идея, която е получила много широка подкрепа.

Искам освен това да знаете, че за Велико Народно събрание се говори в проектите още през 1947 г. Например в проекта на Баламезов, в проекта на Венелин Ганев, в проекта на БЗНС "Н. Петков" и в проекта на демократическата партия.

Великото Народно събрание е една историческа традиция у нас и това е орган, закрепен в Търновската Конституция, Ако ние искаме да имаме някаква приемственост и някакъв историзъм в своето развитие би трябвало да положим усилия да запазим тази оригинална българска държавно-правна институция. Аз смятам, че е и правно необходимо тази институция да се запази. Според мен не е целесъобразно органът, който прилага Конституцията, той именно

312.3

да я изменя или отменя или да прави нова Конституция. Народното събрание, което ще прилага Конституцията не трябва да има власт върху нея. Друг орган, по-голям от Народното събрание трябва да може да се разпорежда с текстовете на Конституцията. Това е толкова по-нецелесъобразно - Народното събрание да изменя конституционните текстове сега при новия състав, който се очертава да има Народното събрание - 240 души. Ако ние приемем този състав от 240 души това означава, че $2/3$, т.е. 160 души ще имат властта да изменят разпоредбите на Конституцията и да приемат нова Конституция. Това е съвършено недостатъчно за изработването на една Конституция. Има идея, разбира се, да се увеличи таванът, да се каже, че не $2/3$, а $3/4$ или $4/5$ от състава на Народното събрание ще могат да изменят конституционната разпоредба, но това означава пък да се окажем във властта на едно малко малцинство - 30-40 души да контролират процеса на изменението на самата Конституция. Това е очевидно безкрайно нецелесъобразно.

Най-доброто е именно това - някакво тяло, по-голямо от Народното събрание, избрано по демократичен път да може да създава конституционните текстове.

Аз разбирам, че някои се смущават от това голямо образование и от обстоятелството, че част от това образование ще се избира по общия ред. Наистина това съображение смущава, за някои малко изменение ще трябва да правим избори, което не е без значение, както от гледна точка на финансите, така и от гледна точка на разход на политическа енергия, но мисля, че можем да намерим едно добро решение. Без съмнение част от Великото Народно събрание ще трябва да остане самото Народно събрание, а втората част да се съставя от представители на общините. Това може да бъде някакъв съвет на общините, избирани по определен от закона начин: 240 души Народно събрание и 240 души представители на общините. Това ще бъде друга камара на нашия парламент, която ще се събира заедно с Народното събрание, когато ще се решават въпросите за изменението на Конституцията или друг въпрос например, свързан с територията на страната.

Аз горещо ви призовавам да подкрепите тази институция. Тя предлага повече гаранции за устойчивост на нашата правна система, позволява да не се взимат прибързани решения, което особено сега в този период е твърде рисковано. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря. Господин Ганев има думата.

ГИНЬО ГАНЕВ: Уважаеми госпожи, господа народни представители!

Застъпвам становище за заличаване на глава четвърта, наречена: "Велико Народно събрание" от проекта за тази Конституция (Ръкопляскания).

Мисля, че щом става дума за представителен орган, един бъдещ парламент, едно Народно събрание, както сме свикнали да казваме - Обикновено - по традиция, именно орган и ще бъде за в бъдеще орган, тъкмо излъчен въз основа на свободни и демократични избори. Какво повече могат да направят допълнително 150 или 200 души към тези 200 или 240, които ще заседават след тези избори? Струва ми се, че трябва да се премине към принципа на силно квалифицираното мнозинство, както за изменение и допълнение на Конституцията, така и за решаване на въпроса, както е казано в чл. 96 на проекта - на въпроса за изменение на територията на България.

Може би ще се налагат и сигурно ще стане така, промени в Конституцията, което ще се приеме и може би не винаги тези промени ще имат толкова кардинален характер. Тогава да се изразходва толкова национална енергия за нови избори, за едно допълнително всъщност цяло Народно събрание, то да се събере инцидентно само за една конкретна програма и след това да престане да действува? Едно мнозинство от 3/4, не смея да кажа 4/5, е достатъчно.

И още една мисъл искам да развия. Когато във връзка, например, с промени в националната територия нещата стоят особено сериозно, изменени на територията, тогава няма никаква пречка въз основа на механизмите на тази Конституция, която сега обсъждаме, да се направи един национален референдум и това е вече много по-ясно изразена воля на целия народ.

Много аргументи бяха обсъждани през преминалите вече месеци "за" и "против". Мисля, че тази новела в тази Конституция, просто не ни е нужна. Народно събрание, избрано, второ, трето, ^{сед} квалифицирано мнозинство и според мен принципът на референдума като наистина най-радикалната форма на пряката демокрация.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: За реплика думата има господин Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Само една реплика относно референдума. Няма нищо по-несполучливо от това да се решават въпроси на нормативните актове с референдум. Референдумът значи само едно „да“, само едно „не“. И не е възможно да изразя своето отношение към тази огромна маса от норми с едно „да“ и едно „не“. Това е една илюзия.

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ГИНЬО ГАНЕВ: А за територията?

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Може за територията, да. Там е вече друго. Там не е съвкупност от правни норми, където се отговаря всеки път различно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Госпожа Младенова има думата.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Използвам правото си на реплика. Уважаеми колеги, аз поисках реплика след изказването на господин Вълканов, за да го подкрепя в неговото предложение по всичките съображения, които той изложи тук. Но се радвам, че ми се дава думата след господин Гиньо Ганев, за да мога да направя едно разсъждение, той като председател на Конституционната комисия и аз като неин член.

Питам се защо досега и след първо четене никой тук в тази зала не изрази принципно несъгласие с формулата Велико Народно събрание. Да, колегата Обретенов струва ми се направи една такава малка бележка и никой друг. Всички ние приехме да има такава институция. И ако отстоявам своята идея за последователно разгръщане на принципа на демокрацията, ние сме длъжни да я възпроизведем. Затова, защото, на мен, знаете ли, би ми било приятно да чуя, че в България ще има ^{двук}камарен парламент и едва ли не Камара на общините и Камара на лордовете. Но някак си не ни ли се струва, че нямаме достатъчно лордове!

И после, не се ли боим от това, че ние по този начин, задрасквайки главата "Велико Народно събрание" практически откликваме на възгласите на улицата, а улицата твърди, че Великото Народно събрание не е в състояние в този си състав да изгради и приеме една действително демократична и съвременна Конституция. (Красен Станчев от място: „Не е в състояние, Соня“)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Трета реплика, господин Берон.

ПЕТЪР БЕРОН: Уважаеми колеги! При цялото ми уважение към господин Ганев, както и към улицата между другото, трябва да кажа, че в случая подкрепям изложените съображения от господин Вълканов, тъй като ние трябва да продължим нашата конституционна традиция. Това Велико Народно събрание ненапразно е измислено и сложено в Търновската конституция.

Не е необходимо да се правят всеки път избори за тези допълнителни депутати, когато става нужда да се промени Конституцията или да се вземе друго важно решение. Тези хора трябва да си бъдат избрани, трябва да си бъдат просто като законсервирани и да се знае, че при нужда те са повиквани да вземат определено решение.

Благодаря ви. (Ръкопляскания от мнозинството)

Искам още две думи. Да обърна внимание върху това, което каза господин Вълканов за възможността 30 или 40 души, една група, която може да бъде най-различна, 30 или 40 души да решат съдбата на нацията, тъй като обикновено управляващата партия има малко над половината от местата, независимо коя е управляващата партия. И тя ще влезе винаги в сговор с тези 30-40 души, за да постигне необходимите три четвърти, или пък може да влезе. Това е една опасност, която не трябва да пренебрегваме по никакъв начин.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Хубенов има думата.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Уважаеми дами и господа! Вземам думата, за да подкрепя предложения ни от Конституционната комисия проект и да подкрепя съществуването на Велико Народно събрание като институция в бъдещото ни държавно устройство.

Когато решаваме проблема дали да има или да няма Велико Народно събрание и кой ще има компетентността да променя нашата

Конституция, ние трябва да си дадем ясна сметка какви надежди възлагаме на Конституцията, която сега тук с толкова труд и толкова лишения изработваме.

Надеждите, които ние, уважаеми дами и господа, възлагаме на тази Конституция, е тя да внесе стабилност в нашето общество. А тази надежда няма да бъде оправдана, ако са възможни промени в нашия продукт още от следващия ден след неговото приемане.

Смятам, че заради стабилността на обществото в бъдеще, за стабилността на бъдещото ни законодателство и за постигането на правост и законност в живота ни за в бъдеще, е необходимо съществуването на Велико Народно събрание.

Права и процедурно предложение, преди да навлезем в дълбочината на проблема, залата да се произнесе по предложението глава четвърта да отпадне или да остане. И ако нейното решение е за оставане на глава четвърта, след това бихме могли да направим по-подробни разсъждения какви да бъдат компетенциите на Великото Народно събрание. Защото в Комисията за изработване на проект на Конституция се обсъжда и други варианти на компетенциите. То да се занимава наистина с най-сложните и най-важните въпроси от бъдещото държавно устройство, касаещи например основните права на човека, заложи в тази Конституция и вече прогласувани от нас, и основните принципи на държавното устройство, което означава и компетенциите на най-важните държавни органи, а не например с дребни поправки.

Но нека най-напред народното представителство се произнесе по въпроса - необходимо ли е да има една здрава гаранция, че Конституцията, която това Велико Народно събрание ^{и в нея} няма да бъде променяна по прищявката на един или няколко депутати и за нея има сериозни гаранции и след това да преминем по подробностите от устройството на самото Велико Народно събрание и неговите компетенции.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Павлов има думата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Уважаеми господин председателствуваш, дами и господа! Аз не за първи път ще защитавам институт, който се оказва непопулярен, т.е., ще защитавам идеята, че Великото Народно събрание, макар да е в рамките на нашата национална

традиция, не изразява нещо по-различно от онова, което е всяко Народно събрание и ще се опитам да ви обясня защо.

Депутатите в едно Народно събрание са израз на политическа воля. С други думи съотношението на силите, ако приемем, че примерно 60 на 40, на две групировки, ако са 200, по-голямата групировка ще има 120, а ако са 400, ще има 240. Процентът остава същият. Ние само ще увеличаваме с някакъв коефициент броя на народните представители, но отношението между силите ще продължава да бъде същото. (Реплики от залата) Моля, ако изходим от този елементарен принцип, който мисля, че във второ, трето отделение децата са научили. Какво повече ще ни даде едно Велико Народно събрание? Ще ни даде повече хора в залата. В същото време, ако ние продължаваме да правим политическите си грешки, които правим неведнъж, и не два пъти и не в едно Народно събрание, с други думи, ако Народното събрание не е само израз на политическа воля на народа, не е само израз на политическата воля на партиите, но е субсумираният израз на правната същност на една идея.

С други думи, ако между 400-те човека имаше поне 250 юристи, тогава ще говорим за квалификация. Във всички други случаи ще говорим само за бройка, която увеличава или намалява, но не променя съотношението. (Петър Берон от място: „Бре да му се не види.“) Това по въпроса за две, четири или три пъти повече народни представители.

Другите варианти. Вариантът върховни съдии, плюс Конституционен съд, плюс Министерски съвет. Извинете ме, но нали вие отстоявате един принцип за парламентарна демокрация, парламентарна, подчертавам. Като съберете тези три власти в една, тогава ще получите отрицание на принципа, който възведохте за разделение на властите.

С други думи този вариант, колкото и да е примамлив и колкото и да е евтин, в смисъл няма да се провеждат нови избори, той пак е неудачен.

Третият вариант. Към вече съществуващото Народно събрание да се избере ново. Имайте предвид, че (с аргумент на противното на тезата, застъпена от господин Вълков) тези 200 човека или 240, извинете, 161 минимум са изразили волята си за промяна. С други думи те вече са ангажирани със становище. А коллегата 313.4

Вълканов искаше непредубедената манифестация на воли. Значи стигаме задължително до идеята, че трябва да изберем 400 или 480 нови.

Вариантът на господин Берон - 240 плюс 240 запасни. На пръв поглед е примамлив, но създава такъв правен прецедент, който не зная в коя половина на правните издания ще бъде описван като гениално сътворение или като нещо, което буди така особени чувства. И моля ви, нека да си запазим националното достойнство. По друг повод съм ви казвал - Великият хорал на Монголия, Великото Народно събрание на Румъния и Великото Народно събрание на Албания и на Турция ни приобщават към една правна система или общо взето към една сфера така, културна общност, което на нас не ни се ще да принадлежим толкова. А пък тази Европа, за която толкова шум се вдига, няма никъде, нито едно Велико Народно събрание. И промяната на Конституцията (прекъсват го с ръкопляскания) винаги е било свързано, благодаря ви за участието, винаги е било свързано само с квалифицирано мнозинство и с изисквания за три четвърти. Този статут ние можем да запазим в една бъдеща уредба, но да измъчваме и без това измъчените си финанси в нови главоломни рискове да поемаме за в бъдеще, ми се струва за неоправдано. Благодаря за търпението. (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика? Колеги, проблемът е изключително важен. Безспорно ние трябва да развием широки дебати по него, но моля ви да спазвате регламента от пет минути.

ВАСИЛ ДОЛАПЧИЕВ: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми госпожи и господа народни представители, господин Павлов, не споделям изразената от Вас теза по няколко причини. Първо, нямам нищо против достиженията на Европа и доколкото ми е известно и аз самият се опитахме всичко положително да вземем, да взаимстваме и да го внедрим в нашата Конституция, но мисля, че и България има какво да покаже на Европа и трябва с нещо свое лично да влезе в Европа. Аз лично не се срамувам, че Великото Народно събрание е така, може би достижение на нашето конституционно право и на този регион, който вие казахте. За по въпроса за обема. Виждате, ето, самият наш парламент в момента категорично и ясно доказва наличието на 400 народни представители, не както Вие се изразихте процентно съотношение на партиите, то ще се запази и повишеният обем. Това са 400 съвести за мен. И те именно в това Велико Народно събрание се изразиха. И сред вашите съпартийци

на СДС много ясно проличаха, включая и на БСП. Всеки, заемайки своята гражданска позиция, строго личностна и затова днес този парламент съществува и затова всички ние и целият народ се надява, че ще имаме Конституция. Защото никоя партия и този процент де факто не предопредели съдбата на парламента, а нашата гражданска съвест, разум, предопредели съдбата на парламента, гражданския мир на България и бъдещето съответно на базата на тази нова Конституция, която би трябвало да приемем на всяка цена.

Аз лично заставам изцяло зад органа Велико Народно събрание. Безспорно можем да коментираме по какъв начин би трябвало да бъде избран, но считам, че то трябва да остане. Задължително!
(Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря ви. Янаки Стоилов има думата. Да се готви Атанас Узунов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Уважаеми дами и господа, изглежда ние живеем в странна държава. Това се потвърждава още веднъж по повод на конкретната дискусия, тъй като някои от тези, които най-категорично защитаваха идеята за Велико Народно събрание преди една година, сега като че ли са нейни най-категорични противници. Нямам предвид всички тези, които оспорват или доказват необходимостта от идеята за Велико Народно събрание. Но аз адресирам своите думи по-общо.

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Точно те искат Велико Народно събрание сега пак.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Защо за мен е необходим орган от типа на Великото Народно събрание ^{не съвсем} точно с такива компетенции, както те са записани в проекта, но орган, който специално се занимава с най-съществените промени в Конституцията. Това е необходимо, според мен, за да съществува утежнен ред за изменение на Конституцията, който утежнен ред символизира, а до голяма степен и реално отразява различието между учредителната и учредената власт. Учредителната власт, която изразява идеята за народния суверенитет и учредените власти, измежду които е и парламентът, които се занимават с управлението на страната.

Нека не се забравя, че нашият парламент е един от малкото еднокамарни парламенти. И поради тази причина не е случайно,

че в други европейски страни не се избира допълнително специален орган за ревизия на Конституцията, тъй като поначало съществува един доста по-утежнен ред за приемане както на Конституцията, така и на законите. Ако изцяло търсим сравненията, можем да кажем, че във Франция Конгресът, който обединява двете камари на парламента, също трябва да премине през сложни процедури, за да достигне до промяна на Конституцията.

Често се позоваваме на опита на Съединените американски щати и в случая аз бих го привел, за да покажем, че там има два режима за промяна на Конституцията, единият от които е твърде утежнен и той може да бъде окачествяван като аналогичен на системата, към която ние се стремим да преминем. Заедно с това, обаче, аз смятам, че Великото Народно събрание трябва да се избира само при решаването на най-съществените проблеми. Бих ги обел до три категории случаи.

Първата, когато се променят основни права на гражданите, които са записани в Конституцията.

Второ, когато се създават нови органи, които не са предвидени в Конституцията или се премахват органи, предвидени в тази Конституция.

Мисля, че е достатъчно да приведа само два примера. Ако трябва да се обсъжда проблемът дали в България да има цар или президент, не е ли това достатъчно сериозен въпрос да се проведат специално избори и вече не в еуфорията на емоциите, а чрез представителите на гражданите този въпрос продължително да се обсъжда и решава в парламента. Редно ли би било едно обикновено Народно събрание, да речем, да пристъпи към премахване на Конституционния съд, предвиден в Конституцията? Защото нека не забравяме, Конституционният съд в някои случаи именно може да блокира решение на парламента. И този парламент в желанието да надмогне всички пречки, които съществуват за неговото управление, изведнъж да реши, че е по-лесно да се управлява без такъв орган.

И третата категория случаи, е когато трябва да се промени територията на страната.

Според мен тези три категории проблеми са единствените, но достатъчно сериозни, които заслужават специално да се свика орган от типа на Великото Народно събрание с широко представителство, със специални избори, който да реши тези жизнено важни

проблеми на цялата нация.

Що се отнася до начина на формиране на този орган, за мен това е един втори въпрос по важност и в него могат да се намерят различни решения. Вярно е, че допълването на обикновеното събрание с професионалисти, каквито са представителите на магистратурата, по-специално на Конституционния съд, би повишило компетентността в работата, но заедно с тази привлекателност на подобен метод, трябва да видим и неговите отрицателни страни. А те са - създаването на известна неравноправност в участието, тъй като едните представители ще участват служебно в работата на Великото Народно събрание, а другите - по силата на избор. Смятам, че всички членове на Великото Народно събрание трябва да имат еднакъв мандат, получен на еднакво основание. Поради тази причина преките избори за мен са по-подходящи от представители на отделните териториални области. (Ръкопляскания)

Следователно, какво да бъде числото на депутатите във Великото Народно събрание, дали то да бъде двойно или доближаващо се до сегашната цифра от 400 души - това не е толкова главен въпрос. Главният въпрос е именно когато се извършват най-съществените промени, Обикновеното Народно събрание да приеме ~~законопроект~~ който да очертае кръга на тези промени. Този ~~законопроект~~ да бъде преценен от избирателите и те вече да изпратят във Великото Народно събрание такива хора, които защитават една или друга конкретна идея по повод промените в Конституцията, а не въобще дали са представители на една или на друга групировка. Това именно гарантира, не числеността, защото демокрация може да се прави и с 200, и с 400, и с 600 души, но именно специалното оправомощаване тук е известна гаранция. И тази гаранция се допълва с обстоятелството, че промените ще бъдат приети от един парламент, те ще бъдат утвърдени или видоизменени от следващ, широко представителен парламент.

Смятам, че силно квалифицираното мнозинство на Обикновеното Народно събрание като необходимост за промяна в Конституцията не решава всички тези въпроси, за които говорих. То не ги решава именно поради причините, които посочих, но не ги ~~решава~~ решава, защото всеки един стремеж към прекалено завишаване на квалифицираното мнозинство е по същество опасност една твърде тясна групировка

~~SECRET - SECURITY INFORMATION - UNCLASSIFIED~~

314.5

Най-високият процент е приет струва ми се във Франция, където се предвиждат 3/5 от всички депутати от Националното събрание.

Поради дотук изложените аргументи, смятам, че Великото Народно събрание с така тясно посочените негови компетенции е в състояние да отговори на двете основни изисквания за демокрация: стабилност на Конституцията и заедно с това обмисленост на промените. Когато ние говорим с какво сме уникални или тъждествени на Европа, нека да не забравяме, че в България винаги за разлика от много други страни в Европа, промените са се извършвали твърде лесно и са били твърде крайни. Ние имаме нужда от стабилност в промените. На това изискване струва ми се отговаря Великото Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Още веднъж ще помоля колегите да спазват регламенти или поне да се стремят да го спазват.

Господин Узунов, имате думата.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми народни представители! Лично мен ме вълнува, много ме вълнува този въпрос за Великото Народно събрание и предложенията, които се направиха с разни нюанси, затова, защото в тези нюанси аз виждам един стремеж да не се спазва определената българска традиция. В това отношение, разбира се, традицията не трябва да бъде едно консервативно, задържащо средство, но след като имам предвид страни като Великобритания, които така или иначе накарала света, два милиарда и толкова милиона да говорят на техния английски език, не виждам какво лошо има традициите да се спазват и в България. И в този смисъл не приемам определението, което многоуважаемият от мен господин Гиньо Ганев даде „новизна“ за понятието Велико Народно събрание. Да прощава нашият високопоставен юрист, обаче явно е, че литературните форми не винаги пасват с юридически умозаключения. Традицията в България е била, че Великото Народно събрание решава всички онези моменти, които са основни и върховни за нацията. Следователно сега да се отказваме от една такава структура с Велико Народно събрание не е нито полезна, нито удобна.

Аз си спомням, а и вие всички си спомняте, точно онова време, когато ние в България правихме преобразование след пре-

образование с определена надежда, че ще намерим най-верния път. Не го намерихме и затова бе избрано това Велико Народно събрание. А по въпроси, които са от особена важност за нацията, няма да може 200 или 250 народни представители, които изпълняват някои функции до определен момент, да вземат генерални решения, след като те в определен период са изпълнявали по стари нормативи и тези и не са могли да решат такива генерални ~~въпроси~~. В това отношение аз смятам и подкрепям, че глава четвърта - за Велико Народно събрание, трябва да остане в този вид и ще я подкрепя със съответни юридически поправки.

Мечтата на юристите (250 юристи в парламента) напълно е добра. Обаче имаше един български държавен глава, който също направи юридическо управление в България, но след това влязохме във Втората световна война.

Подкрепям глава четвърта за Велико Народно събрание да остане като българска традиция, съответно с такива изменения, че икономически нашият народ да не страда от това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика? Добре, имате думата господин Атанасов.

БРОСАН АТАНАСОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Реплика към господин Янаки Стоилов. Тезата на господин Стоилов беше, че тази Конституция трябва общо взето да се заключи и да не се пипа. Това се казва консервативно отношение. Това е консерватизъм и забележете, кои са новите ни консерватори: Това са левицата, това е БСП. (Шум в залата, неодобрителни възглasi от блока на БСП) Да се закрепим това, което успяха тук да направят.

Аз искам да подчертая, това е една по-добра Конституция от живковската, но тя далеч не е съвършена и ние трябва да имаме механизъм за нейното постепенно подобряване за в бъдеще. Затова тя трябва да има начини да бъде отворена. Един от тези начини е да нямаме Велико Народно събрание, а да работим с един процент на *минимално* мнозинство от вероятно 2/3, което е по-прогресивно и недейте да смятате, че по-нататък не бива да се пипа българската Конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Драганов има думата.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Макар че изобщо не споделям аргументите на господин Атанасов, аз съм изцяло *я* идеята, която той разви тук в своята реплика. Но моята реплика беше към господин Узунов, а и въобще към всички, които говорят за традицията в България.

Вижте, хайде да не спекулираме винаги с това понятие "традиция". Какво означава традиция? Че преди 112 години ние сме започнали с Велико Народно събрание. Ами естествено преди това никога не сме имали Конституция. Следователно първото събрание, което трябва да учреди новия период, ще бъде учредително или Велико. Оставете. Оттам нататък логично би било да имаме само още две велики народни събрания: едно след 1944 и едно след 1989 г. Но нали смятаме, че след 1989 г. ние тръгваме към най-съвършената досега *изключително* форма на управление – демокрацията. Оттук насетне какво друго ще учредяваме, за да искаме Велико Народно събрание?

Съвсем откровено казано, на мен ми се струва, че цялата глава четвърта е един доста печален рецидив от тоталитарния начин на мислене, според който (ръкопляскания), който държи мнозинството дори и с един процент или с един глас, той вече управлява и може да прави страхотни поразии в тази държава и да бърка, където иска в Конституцията. Това е несериозно. Всеки наш следващ парламент ще бъде на базата на свободни избори, на базата на свободно изявена политическа воля на народа. Тук няма да има 240 случайно попаднали хора, а ще има 240 демократично предпочетени от народа избраници. Така че, за какви някакви съмнителни 160 души става дума, които едва ли не ще решават съдбите на България?

Аз си мисля, че ако се въведе тази квота от 3/4, да кажем от народното представителство, това означава между 75 на сто и 80 на сто от волята на народа за някаква промяна и при това положение съвсем логично *е* да се приеме един опростен вариант за една наистина отворена конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика към господин Узунов.

Има думата господин Първанов.

ИВАН ПЪРВАНОВ: Реплика към господин Узунов и в същото време искам да изразя едно категорично становище на парламентарната група на Българската социалдемократическа партия.

Господа, Българската социалдемократическа партия е за квалифицирана процедура за изменение на Конституцията. И тук вече възниква въпросът: как да наречем тази процедура? Дали Велико Народно събрание с отделна глава, както тук се предлага в глава четвърта, или вместо нея, някъде по-назад, да сложим Ред за изменение на Конституцията. Това е всъщност. Повтарям още веднъж - не сме против за специален ред за изменение на Конституцията. И Вашите аргументи, господин Стоилов, бяха блестящи, но накрая само не ми хареса това, че трябва да става чрез Велико Народно събрание. И в тази насока, господин Драганов защити много добре моята позиция, която е и неговата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Обретенов.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Уважаеми дами и господа, изказвам се от името на парламентарната група на Зелената партия и искам да изразя нейното становище, което и е мое становище още от самото начало на разглеждане на Конституцията. На първо четене аз решително възразих срещу включването на глава четвърта - Велико Народно събрание, и сега не съм си изменил своето становище. Считам, че така, както е регламентиран въпросът в глава четвърта, това е логически и правно неиздържано и представлява едно недомислие. Няма нужда подробно да критикувам така предложената уредба. Ще ви кажа, че тази предвидена процедура на обикновени народни представители, избрани от действащото Народно събрание плюс още 200 велики народни представители, избрани при друга политическа обстановка, е действително нещо нелогично и неиздържано.

Но, уважаеми дами и господа, ние тук се движим между две крайности. Между тази крайност, която е отразена в настоящия проект на Конституцията, и тази крайност, която съществува в сега действащата Конституция, която позволява едно съвършено леко изменение на конституционните норми само с едно квалифицирано мнозинство.

Трябва да изберем нещо от това, което ни предложи госпожа Елена Кирчева от този широк диапазон от идеи, които

са налице, които са в световната практика.

Съществува един емоционален момент. На нас много ни е скъпа традицията. Именно тази традиция за Великото Народно събрание. Но аз не искам да приповтарям аргументите, които ви изтъкна господин Драганов. Действително?

Има смисъл от неговото съществуване само тогава, когато се учредява нещо. Ненапразно другото име на Великото Народно събрание е учредително събрание. И то е имало своето място и смисъл след Освобождението на България и сега, когато ние коренно променяме нашия живот и нашата политическа действителност. И ако тези, които защитават стабилността на тази Конституция и имат самочувствието, че готвят Конституция за една цяла епоха, ние действително трябва да приемем, че ново Велико Народно събрание не ни е необходимо. Трябва да приемем някакъв друг, по-модерен ред за изменение на Конституцията. А такива има и аз смятам, че предвиждането на една стабилна процедура, която да дава гаранции за стабилност на Конституцията, може да стане действително и в рамките на Обикновеното Народно събрание. Ще ви дам само няколко примера за такива процесуални гаранции, които да предвиждат стабилност и невъзможност Конституцията да бъде изменяна леко. Примерно: възможно е да се предвиди специален ред за самото предложение за изменение на Конституцията; също квалифицирано мнозинство за приемане на самото предложение; би следвало и би могло да се обмисли оповестяване на това предложение и изчакване на един достатъчно дълъг срок, за да узреят нещата както в парламента, така и в обществото.

Тоест, обявяване на проекта и изчакване на този срок.

На трето място, би могло да се предвиди и една процедура за самото приемане на вече направеното предложение - квалифициран кворум, квалифицирано мнозинство и т.н.

Всички тези процесуални гаранции действително ще ни дадат възможност за създаване на една стабилност и невъзможност Конституцията да бъде изменяна така леко, но ще избегнем всички недомислия, които съществуват в сегашния проект.

Предлагам действително да помислим добре по този въпрос и да преминем към една по-модерна регламентировка на ревизията на Конституцията.

Повтарям, Великоџ Народно събрание има смисъл само при цялостно изменение на Конституцията, т.е. при приемане на нова Конституция. Ние готвим Конституция за цяла епоха и не е необходимо сега да предвиждаме този институт.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика на господин Стоянов.

СТЕФАН СТОЯНОВ: Господин председател, уважаеми колеги! Съгласен съм, че една от основните тенденции, които трябва да установим с новото законодателство, е стабилността на бъдещия политически живот. Именно в тази връзка ще си позволя да кажа, че някои от аргументите за това, че Великото Народно събрание щяло да стабилизира политическия живот са съвсем несъстоятелни. И тук се обръщам главно към господин Стоилов. Защо?

Защото в проекта, който ни е предложен, избори за Велико Народно събрание се определят с обикновено мнозинство от членовете на Обикновеното Народно събрание. Т.е. това означава, че партията, която се сдобие с обикновено мнозинство, т.е. управляващата партия, ще може във всеки един момент да си позволява лукса да предизвиква избори за Велико Народно събрание. Това в никакъв случай не може да бъде стабилизиращ фактор. Напротив, това е дестабилизиращ фактор.

Аз подкрепям процесуално да бъде уреден въпросът с утежнена процедура за смяна на Конституцията. (Единични ръкопписания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Моята реплика в рамките на процедурата е към господин Обретенов или по-скоро е реплика, за да бъдем напълно коректни към политическата и юридическата история. Има разлика между Учредителното събрание и между Великото Народно събрание. Така че Великото Народно събрание не е един инцидентен акт, а едно състояние, до което се е прибегвало неколкократно и не само в тези случаи, за които говориха двама или трима от ораторите.

И последното, което искам да допълня, ако за някой не са били достъпни моите аргументи, е това, че аз не съм отрекъл възможността Обикновеното Народно събрание също да внася, при една квалифицирана утежнена процедура, промени в Конституцията. Само че аз посочих три кръга от въпроси, към това сега бих допълнил и интегрирането на България в някакви конфедеративни или други структури, които биха се отразили върху нейния суверинитет, НИ/МТ

като специална необходимост за един специален орган.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Ганчо Ганчев.

ГАНЧО ГАНЧЕВ: Дами и господа, колеги! Учудвам се от толкова много разсъждения за нещо толкова елементарно и просто. Някои хора не могат като че ли да направят разлика между Велико Народно събрание и постояннодействащия парламент - Народно събрание.

Великото Народно събрание се свиква при изключителни ситуации, когато днес сме дошли тук, освен ако не съзнаваме момента. Но дали сме Велико Народно събрание, това аз поставям под въпрос. Че сме велико, велико сме. Ние сме многочислено - 400 депутати. Но дали сме народни представители, това е вече въпрос. Според мен широкото представителство на народа липсва тук и вие можете да се съмнявате дали сме народни представители.

Когато американската Конституция е направена от представителство, на ... подписалите тази Конституция второто и третото име липсват след собственото, но те са били представители на народа. Ако ние правим закони тук, днес, за бъдещи занаятчии - къде са те? Ако правим закони за бъдещи земеделци, фермери и т.н., къде са те? - Няма ги.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Ще дойдат.

ГАНЧО ГАНЧЕВ: И за съжаление трябва да ви кажа, че моето самочувствие като народен представител тук, в този парламент, е твърде унижено. Запомнете, обидно за нас е ние, като народни представители в този парламент влязохме през задните врати, господа. И този надслов на входа "Единението прави силата" остана зад гърба ни. И моля председателството да отвори този вход, откъдето ние трябва да влизаме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има господин Стефан Нешев.

СТЕФАН НЕШЕВ:

Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители! Заставам пред вас да взема отношение по това 316.2

дали трябва да има или не Велико Народно събрание, мотивиран от две неща - като технократ, като човек, който все пак се е занимавал с разпределението на случайните величини, с математическата статистика, и като политик, естествено. Като политик, защото съм дълбоко убеден, че диалектиката е неизбежна и че основният закон, който ние с вас избираме, ще се променя. Зависи от колко хора и какъв да бъде съставът на тези хора, които ще го променят.

Биех искал да ви кажа, че тук изказването, което направи господин Павлов, не ми допадна - че може и 200, и 400 души да създадат една и съща по качество идейна структура. Не е вярно. Ако бяхме 200 души и 50-те мои колеги, които напуснаха, аз не ги упреквам, това означава, че днес можеше да няма Народно събрание, да не се ~~сменя~~ Конституция. Т.е. в математическата статистика и в теорията за разпределението на случайната величина е казано, че достоверността е толкова по-голяма, колкото броят на опитите е по-голям. Следователно, колкото по-голям е численият състав на хората, които вземат решение по един въпрос, толкова вероятността това решение да бъде истина е много по-голямо.

Затова аз поддържам, че когато се променя и, и само тогава, основният закон на България - Конституцията, би трябвало да се свиква Велико Народно събрание. Т.е. численият състав да бъде по-голям, отколкото е съставът на обикновеното Народно събрание. (Единични ръкопляскания)

В този аспект ми позволете да направя няколко бележки и по същество. Казах вече, че не смятам, че трябва да съществува свикване на Велико Народно събрание, когато се решава въпросът за изменение територията на Република България, защото това вече е свързано с приетия чл. 87, ал. 3 и няма място за решението му от Великото Народно събрание.

Бих искал да изкажа свое становище към чл. 95, ч. . Можем да запишем: "Великото Народно събрание се състои от народни представители в Народното събрание и 160 души народни представители, допълнително избрани, заедно с народните представители на обикновеното Народно събрание, и те да бъдат свиквани 316.3

на перманентни сесии тогава, когато ще се вземе решение по промяната на основния закон на Конституцията".

В този аспект аз смятам, че ал. 2 на чл. 97 трябва да отпадне, чл. 99 изцяло трябва да отпадне - ал. 1 и 2, и останалите членове да останат в този вид, в който са.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата за реплика.

ИВАН ИВАНОВ: Колеги, ние обсъждаме един такъв проблем, който е много сериозен, но винаги изхождаме от презумпцията, че тези, които ще бъдат избрани за Народното събрание, ще бъдат или хора, които не носят отговорност, или хора, които мислят злото на държавата. Тъй като ние смятаме, че ако прибавим към тях още 160 души, ще се подобри и качеството, т.е. ще станат по-добри всички, като цяло. Да не говорим за някои проблеми, които възникват чисто технически с работата на Великото Народно събрание.

Така че аз смятам аргументите, които бяха казани досега в полза на Великото Народно събрание, просто като опити да възстановим само част от традициите. Защо не си върнем тогава като една традиция извършването на преврати? Да си заложим една традиция да си върнем веднага царя? (Реакция на неодобрение от мнозинството) Така е. Защо говорим за традиции само, че Великото Народно събрание е добра традиция и че е свършила хубави работи.

Затова ви предлагам да чуем и други аргументи и да преминем към обсъждане на този въпрос, но след една почивка. Тъй като виждам, че нещата твърде много са разделени и би трябвало да се направи почивка, за да можем да изгладим различията. Правя такова предложение, защото трябва все пак и в парламентарните групи да се обсъди.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата госпожа Ананиева.

НОРА АНАНИЕВА: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Мен ме тревожи обстоятелството, че цяла година работим по 316.4

един вариант на Конституция, приемаме го практически без колебание по този раздел и сега, в една особена обстановка, когато трябва да бъдем крайно внимателни и бих казала равниви по отношение на дейността, която извършваме, да държим на достойнството си, като хора, които са останали верни на мандата, който им е даден, точно в този момент, не искам да отивам по-далеч, ние започваме да се съмняваме в това, в което довчера сме били единодушни.

Разбира се, възможни са различни варианти. Може в няколко текста да решим този въпрос, може да се решат няколко текста със засилено квалифицирано мнозинство за всички поправки, с изключение на тези, и тези, и тези, за които се иска избор на особено тяло.

Искам само да припомня обстоятелството, че в Комисията за изработване на проект за Конституция на България, когато докладвах първата глава, в най-първите заседания, аз предложих например да приемем френската формула: "България е Република с парламентарно управление." И втора алинея: "Републиканската форма не подлежи на ревизия." Но тогава беше опонирано, че от това няма нужда, че след като е записано... Ето, има такъв вариант. Във френската Конституция с всякакви квалифицирани други състави могат да се правят промени, но републиканската форма не подлежи на ревизия. Това е един текст, който е не твърд, а супер-твърд - железен. И в други конституции го има. Ние не преминахме към такъв текст и затова би следвало наистина да отидем към тези разработки, които беше предложила Комисията за изработване на проект за Конституция на България.

Аз съм доста притеснена от обстоятелството, че колегите, които в собствените си проекти отстояваха този сложен, нужен, стабилизиращ конституционния ред начин за промяна на Конституцията сега се промениха, бих казала. Затова предлагам да направим една почивка, да направим едно събиране за размяна на аргументи да не би, изразявам съмнение, конюнктурни съображения да налагат сега такава доста съществена промяна на позицията.

Благодаря ви.

316.5

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ще чуем тези няколко души, които са се записали за изказване.

Има думата господин Любомир Иванов за процедурно предложение.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Благодаря, господин председателстващ. Изказването ми е процедурно. Аз искам да запitam председателстващия въз основа на какво се дава думата на госпожа Нора Ананиева по никое време, без да е записана? Какво предимство има тя, освен това, че е председател на една от множеството парламентарни групи?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Като председател на парламентарна група.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Това не беше реплика. Това беше изказване. Тя става и говори за неща, които нямат нищо общо с въпроса, който разглеждаме - за парламентарната форма. Тук се прави политическа пропаганда и аз възразявам срещу това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има Красен Станчев. Моля ви, седнете си по местата. Нека да чуем и останалите записали се оратори и след това ще дадем думата на госпожа Елена Кирчева, като докладчик по въпроса.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Аз съм един от хората, които са внесли, а това са двама души от парламентарната група на "Екогласност" и двама души от парламентарната група на "Зелената партия", единствени внесохме писмено становище с писмени аргументи, които обаче не бяха прочетени. Разбира се, аргументите за едната или другата теза са винаги крайно число. Няма смисъл найстина да се обсъжда този въпрос до безкрайност, след като са изказани повече или по-малко всички аргументи. Искам само да добавя един от тези аргументи, които не бяха казани, но все пак са написани. Искам да кажа също така, че господин Ганев, господин Драганов и Стефан Стоянов изложиха тези аргументи, които така или иначе ние сме ги написали и аз не смятам тези аргументи само за наши.

Искам да допълня само това, че вероятно промените в тази Конституция, което засега приемаме относително добре, ще се налагат не по крупни въпроси от рода на Конституционния съд, което е много страшно, ако стане, или от рода, да речем на парламентарно управление и т.н. - присъединяване към коалиции или други такива, но тези промени очевидно ще се налагат по дребни въпроси. В момента ние по-скоро сме склонни или може би не всички, но сме по-скоро склонни да робуваме на политическите пристрастия

и политическите предразсъдъци на момента. Днес във връзка с въпроса за Велико Народно събрание се появи и още един подсъзнателен, действащ по фройдов механизъм аргумент или мотивация, а това е мотивацията на страха. Водейки се от тази мотивация на страха, аз подозирам, че в тази Конституция ние ще стигнем до едно положение, което може да се окачестви с простия етикет - "парламентарна анархия". Включително за това ще има принос и една глава за Велико Народно събрание. Значи основният аргумент, който не беше споменат е, че промените ще се налагат по дребни поводи. Окачествената или усложнената процедура с привличане на Конституционния съд и неговата роля в промяната на Конституцията, дава пълни гаранции за една ефективна работа върху промяната на Конституцията. В края на краищата не трябва да се забравя, че ние все пак сме преходно общество - без стабилни ценности, без преодолени страхове и нещо повече - даже общество, отишло в определена крайност, общество, играещо си на демокрация в момента! Не бива точно в тази ситуация ние да даваме една стабилна глава, неразрешаваща ефективно променяне на разпоредбите на Конституцията! Благодаря ви за вниманието!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Близнаков, имате думата.

Преди това давам думата за реплика на госпожа Илчева.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА: Господин председател, дами и господа народни представители! ↑

Искам да изкажа моите съображения по направените тук изказвания във връзка ^я и против създаването на орган Велико Народно събрание. Аз смятам, че преди всичко необходимостта от един орган се определя от задачите, които има той да решава, ^с тук много добре са определени задачите на органа Велико Народно събрание. Първо, върховният закон на нацията, на народа и второ - решаване на териториалните проблеми, т.е. това са два основни въпроса, които са с изключително важно национално значение и които имат много трайно значение за развитието на нацията. Аз смятам, че всички други мотиви, изказани против с конюнктурно и други съображения тук не могат да бъдат поставени на обсъждане. От тези съображения смятам, че ние трябва да подкрепим необходимостта от създаването на този орган, тъй като той не е подчинен

толкова на политическите ни интереси, преди всичко на националните ни интереси. И аз смятам, че с цялата си дейност досега по работата по Конституцията ние показваме, че действително надживяхме, преодоляхме политическите си различия и се обединихме около националното си единство.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата, господин Близнаков.

Вашето изказване, госпожа Илчева, беше становище, а не реплика.

НИКОЛАЙ БЛИЗНАКОВ: Има доста аргументи за тези основни три варианта, които чухме и доста аргументи - против. На мен ми се струва, че най-напред трябва да изчистим това, срещу което можем да се обединим всички. Аз предлагам всички да се обединим срещу идеята, залегнала в проекта: Велико Народно събрание, което се избира от населението пряко. Признавам, че мен това най-много ме смущава, защото си представям една ситуация, в която да кажем два пъти в годината трябва да се провеждат избори за Велико Народно събрание за най-малката, или дори за някоя съществена промяна на Конституцията. При политическото напрежение, което ще съществува сигурно не още една и две години при нас, в такъв случай пошлият лозунг "Избори до дупка!" наистина може да се превърне в "Избори до трап!". Затова аз предлагам да обсъждаме основно другите два варианта - или да няма изобщо Велико Народно събрание, или ако има, то да се конституира по един лесен, бърз начин от действащото Народно събрание и представители на общините, на кметовете. Другият вариант пък е от представители на Висшия съдебен съвет и на изпълнителната власт. Естествено, аргументът, че тук се смесват трите власти, е сериозен. Това е един сериозен аргумент против. От друга страна той ще осигурява един несъмнено по-качествен състав на Събранието.

И още едно допълнение, на което искам да ви обърна внимание - ако ще се свиква по този по-лесен начин Великото Народно събрание, мисля, че само то ще има като трета функция правото и задължението да избира президент и вицепрезидент на страната. Предлагам въпросът да бъде отнесен отново в комисията и там да продължим дискусиата малко по-обстойно и да се върнем на четвърта глава утре или други ден. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: . Господин Каракачанов, заповядайте.

ДОНЧО КАРАКАЧАНОВ: Уважаеми госпожи и господа народни представители! А

Аз отдавам изключително голямо значение на въпроса, който ние сега обсъждаме, защото тук става дума кой след нас, след като приемем Конституцията на Република България с толкова усилия, които полагаме ~~бъдещ~~ - кой може да изменя тази Конституция. И мисля, че ще се съгласите с мен, с почти всички становища, които бяха изразени досега, че промяната на Конституцията може да става при особени условия, а не при условията примерно, при които се приема един закон. И за бих казал, че всички, които се изказаха единодушно потвърдиха това мнение и това становище. > Въпросът е как този въпрос да се отработи най-добре така, че да гарантира изменението на тази Конституция, която ние всички желаем да приемем, да гарантира това изменение така, че то да става наистина по един особен начин, то да става с по-широкото участие на народа, то да става наистина с един такъв кворум, с какъвто ние сега го приемаме. Аз предлагам да прекратим изказванията и да върнем за кратко време този въпрос да се разгледа още един път от Комисията за изработване на проект за Конституция на България, имайки предвид по съвкупност изказванията, които бяха направени и да ни предложат един вариант, защото в крайна сметка ние стигаме до това становище. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз мисля, че дебатите, които се развиха, дадоха възможност да се чуят аргументите за няколко основни варианта, които изкристализираха така, че при всички случаи ще трябва да чуем госпожа Кирчева и да пристъпим след това към гласуване.

ИВАН ПЪРВАНОВ (от място): Не! Ние сме готови!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Очевидно има няколко - два или три варианта, които ние трябва последователно да се спрем на тях. Имате думата, господин Аврамов.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Наистина се казаха много неща. Явно са разделени становищата, но може би ^{хората} тази глава много хора няма да подпишат Конституцията, ако тя се приеме. Аз предлагам, ако

тя няма две трети мнозинство, да отпадне главата, т.е. направо да се гласува за Велико Народно събрание, а ако не стигне квалифицираното мнозинство - отпада цялата глава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Това е по принцип за всяко гласуване. Ако няма необходимото мнозинство две трети от присъстващите въпросът отпада, членът не се приема. Това е така.

Има няколко варианта с няколко нюанса всеки вариант - това е сложността на проблема.

Госпожа Кирчева, имате думата.

Господице ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Искам да ви кажа, че ръководството на Конституционната комисия е затруднено и това е естествено. Ние считаме, че обсъждането на този въпрос така, както се проведе в залата е много полезно. Мога пред вас сега да очертая вариантите, *по сега* са ясни за вас, но ние молим да ни дадете половин час време, за да можем да излезем с точна формулировка.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би ще бъде най-разумно да прекратим сега заседанието и да продължим в 15 часа вече с гласуване директно по проблема и да дадем малко повече време на Комисията за изработване на проект за Конституция на България.

ДОКЛАДЧИК ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Позволете ми обаче да поканя на заседанието не само ръководството, а цялата Комисия за изработване на проект за Конституция на България, нейният разширен състав, както и представители на политическите сили. Нека заповядат всички, които са ангажирани с този проблем на заседанието ни. Също така и тези, които желаят да се ангажират. Събираме се в 13 часа в зала "Запад".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заседанието ще продължи в 15 часа, а сега цялата Комисия за изработване на проект за Конституция на България и представители на политическите сили да се съберат.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Моля, колегите от комисията, както и тези, които желаят, да заповядат в зала "Запад".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звъни): Закривам заседанието.

(Закрито в 11 ч. и 50 м.)

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:
(Иван Глушков)

СЕКРЕТАР:
(Иван Хараламбиев)